

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

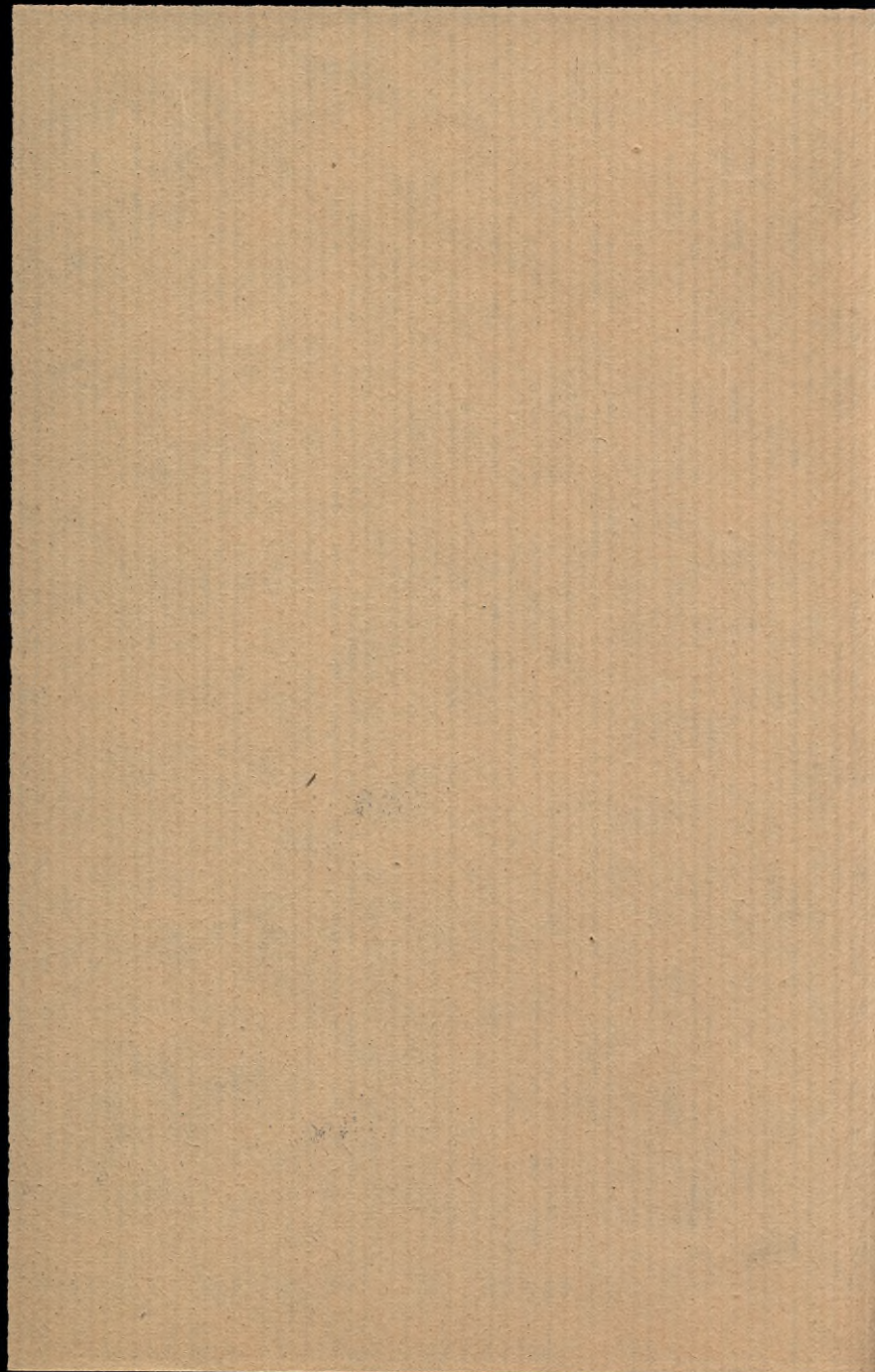

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

(Bev) Litt.
Sn.
Kraus

For Hedberg

NATTROCKEN

ETT LUSTSPEL

Sammerligen, — detta med lögnen
är en förunderlig ting!

Stockholm. Albert Bonniers förlag

Pris 75 öre.

1865

MAT

MATTHEW

1865

NATTROCKEN.

ETT LUSTSPEL

AF

TOR HEDBERG.

Sannerligen, — detta med lögnen
är en förunderlig ting!

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1893.

PERSONER:

BORGMÄSTAREN.

BORGMÄSTARINNAN.

TOMAS, deras son, 10 år.

LINA, jungfru.

PASTORN.

RIKSDAGSMANNEN.

FÖRSTE REDAKTÖREN.

ANDRE REDAKTÖREN.

BANKKAMRERN.

DOKTORN.

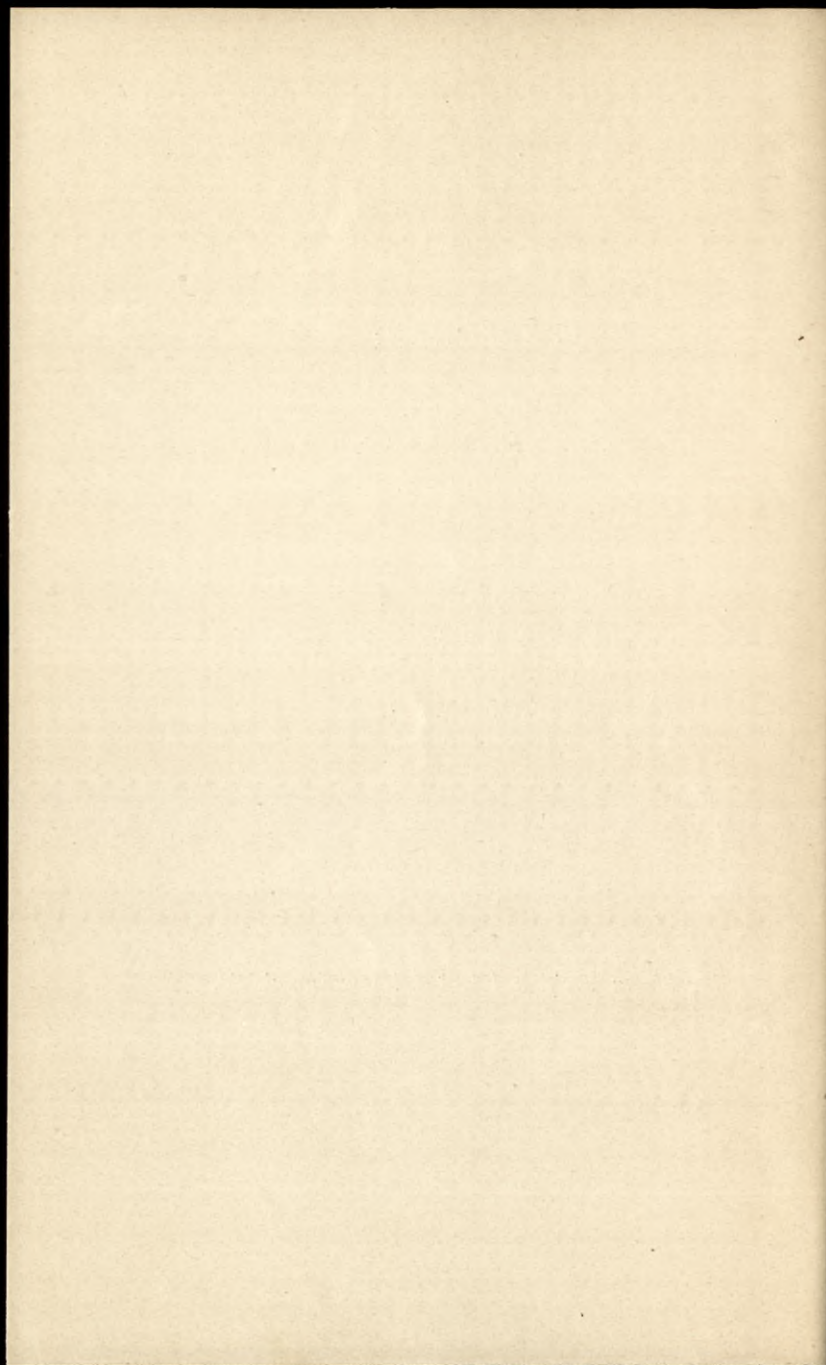
KAPTENEN.

EN GUMMA.

EN DÅRE.

FLERE HERRAR.

*Handlingen försiggår i *** stad i nuvarande tid.*

Borgmästarens förmak. Borgerlig, något gammaldags soliditet. Dörrar i fonden och på sidorna. På divansbordet en hög af telegram, bref och visitkort.

BORGMÄSTAREN

(sitter sofvande i en gungstol, med en tidning i knäet. Han har svarta benkläder, svart väst och hvit halsduk, men däröfver en gammal, sliten nattrock).

TOMAS

(inkommer från fonden, stänger saktadörren efter sig, går med ljudlösa steg fram till Borgmästaren, stannar bredvid honom och skriker plötsligt):

Pappa, nu kommer de!

BORGMÄSTAREN (sätter sig förskräckt upp i stolen).

Hvilka, — hvad är det?

TOMAS.

Deputationen! — Den är redan i porten.

BORGMÄSTAREN (sjunker åter ned i stolen).

Nå, jag vänne . . .

TOMAS.

Äh, jag tror pappa är rädd!

BORGMÄSTAREN.

Rädd! Hvarför skulle jag vara rädd?

TOMAS.

För hvad pappa ska' hitta på och svara.

BORGMÄSTAREN.

Min son, då man varit borgmästare i tjugufem år, kan man alltid hitta på något att svara.

TOMAS.

Ja, det måtte väl inte vara någon konst, det skulle jag med kunna.

BORGMÄSTAREN.

Så, låt höra då — hvad skulle du svara, Tomas?

TOMAS.

Jag . . . jag skulle . . . å, jag skulle smälla ihop något!

BORGMÄSTAREN.

Min son, i en stund sådan som denna *smäller* man inte ihop något. Då, om någonsin höfves det att tala sanning.

TOMAS.

Inte!

BORGMÄSTAREN.

Inte? — Hvad menar du med det?

TOMAS.

Nog för att jag begriper att det inte duger att tala sanning.

BORGMÄSTAREN.

Duger det inte?

TOMAS.

Nej, för då skulle ni väl inte narras allihopa.

BORGMÄSTAREN.

Har du någonsin hört mig narras?

TOMAS.

Äh, — nu ska' du inte göra dig till, pappa lilla! Inte kan man bli borgmästare utan att narras.

BORGMÄSTAREN (*häpen*).

Hvilka grundsatser? Hvar har du lärt dig sådant?

TOMAS.

Å, jag är inte så dum, jag . . . Ni försöker bara inbilla oss att man ska' tala sanning. Men jag låter inte lura mig så lätt, jag!

BORGMÄSTAREN.

Hvilka ord! Vid den åldern!

TOMAS.

Om man inte narras, så blir man inte annat än en stackare. Men jag vill inte bli någon stackare — jag vill bli borgmästare, jag som pappa.

BORGMÄSTAREN.

Tomas, Tomas, detta har du inte af mig!

TOMAS.

A, ska vi slå vad om att pappa kommer att narras alldeles vådligt nu, när deputationen kommer? Hva . . . vill pappa?

(*Sträcker ut handen.*)

BORGMÄSTAREN (*stirrar på den, så slår han häftigt åt den.*)

LINA (*inrusande från fonden.*)

Nu kommer de, nu kommer de . . . de äro redan i trappan! (*Ut igen.*)

BORGMÄSTARINNAN (*från höger, med borgmästarens frack i händerna.*)

Herre gud, de komma, och du som inte är klädd!

BORGMÄSTAREN

(*ser på henne, reser sig långsamt upp och sveper nattrocken omkring sig.*)

Det är bra, Johanna, tag bort fracken!

BORGMÄSTARINNAN (*håller upp fracken.*)

Skynda dig då! Tag nattrocken, Tomas! Nå, men så skynda dig då! — Jesses!

(*Man hör en ringning utanför.*)

BORGMÄSTAREN (*gör en afvärijande åtbörd.*)

Tag bort fracken, säger jag — jag ämnar taga emot dem som jag är.

BORGMÄSTARINNAN.

Som du är! Är du tokig?

BORGMÄSTAREN (*lägger handen på
Tomas' hufvud och säger hög-
tidligt*).

Min son, — i dag skall du få höra din far
tala sanningens ord!

LINA (*öppnar fionddörrarna*).

Var så goda och stig in!

BORGMÄSTARINNAN.

Nej, nej, släpp inte in dem! Herre gud,
Agathon! — Han har blifvit tokig!

(*Deputationen, i spetsen för hvilken synes pastorn,
riksdagsmannen och förste redaktören, kommer fram i dörren.
Borgmästaren går emot dem, borgmästarinnan efter med
fracken. Men då hon får se deputationen skriker hon till,
gömmar fracken bakom ryggen och drager sig baklänges.
Deputationen stannar tveksam och några göra min af att
draga sig tillbaka.*)

PASTORN.

Förlåt, — vi komma kanske . . . ?

BORGMÄSTAREN.

Visst icke, stig på, mina herrar — stig på!
(*Deputationen inträder tvekan.*)

PASTORN (*bugar sig*).

Fru borgmästarinna!

BORGMÄSTARINNAN (*niger, fortfarande
med fracken bakom ryggen*).

(*Äfven de andra herrarna buga sig*).

PASTORN.

Herr borgmästare! (*Bugar sig; de andra lika-
ledes*.) — Herr borgmästare! (*Harklar*.) — Tjugufem
år äro i dag förlidna sedan du tillträdde det

ämbete, som du allt sedan dess med osparadt nit och till allmän båtнад för hela vårt samhälle förvaltat. Tjugufem år! Det är ett betydelsefullt tal, detta, det är, mina herrar, fjärdedelen af ett sekel! Det är en af dessa stora hufvudstationer på lifvets resa, då människan plägar stanna, se sig tillbaka och säga: detta var alltså ett fjärdedels sekel! Hur mycket ligger det icke i dessa ord! — Då tvenne makar lefvat tillsammans i tjugufem år, inträder äfven för dem en sådan hufvudstation, en station af ömsesidig tacksamhet, af betraktelse och be . . . belåtenhet . . . Man plägar kalla det silfverbröllop! Ett sådant silfverbröllop är det som vi i dag fira. Brudgummen, det är du, — bruden, det är vår kära stad, denna stad, hvars öden du troget delat i lust och nöd, såsom du en gång lofvade det vid kullerstolen, denna stad, som nu ligger därute, smyckad till fest, till silfverbröllopsfest. Ja, staden har klädt sig i högtidsskrud . . .

BORGMÄSTAREN.

Mina herrar!

PASTORN.

I högtidsskrud, säger jag.

BORGMÄSTAREN.

Mina herrar, tillåt mig att yttra några ord, för undvikande af allt missförstånd!

PASTORN (*förbryllad*).

I högtids . . .

BORGMÄSTAREN.

Ni ser på min nattrock, mina herrar! — Ja, jag är klädd i nattrock, och hvad mer är, det är icke en tillfällighet att jag är klädd i nattrock, jag ber att särskildt få betona det, det är icke en tillfällighet, det ligger fastmer en djup betydelse i denna nattrock. — Den är en symbol, ja, jag upprepar det än en gång: den är en symbol. Jag vill icke dölja för er, att äfven jag ämnade kläda mig i högtidsskrud, — min hustru stod redan med fracken i handen. (*Borgmästarinnan låter fracken falla.*) Men då besinnade jag mig och sade till mig själf: nej, det är icke i frack jag denna dag vill träda mina medborgare till mötes, ty fracken är lögnens symbol, det är i nattrock, ty nattrocken är sanningens symbol. Ja, mina herrar, nattrocken är sanningens symbol. I denna gamla nattrock har jag alltid varit mig själf, i den har jag tänkt mina sannaste tankar, i den har jag sett mig själf och — jag vill icke förneka det — äfven mina medborgare i sanningens oförfalskade ljus. Och dock har jag fordom blygts för den. (*Bli rörd.*) Ja, jag har blygts för dig, min gamla, kära nattrock, du min bästa vän, mitt stöd, min rådgifvare, min lärare, min näpsare, — blott i ensamheten har jag tagit dig på, inom stängda dörrar, fjärran från mina medborgares ögon har jag lyssnat till din stämma (*Slår om.*), och då jag gått ut på gator och torg har jag klädt mig i lögnens frackkostym.

Men det är förbi nu, — från och med denna dag vill jag icke längre blygas för dig. Jag vill öppet träda fram med dig inför mina medborgare . . . Sen I, mina herrar, därför är det som jag klädt mig i nattrock, — denna nattrock är en symbol på den sanningens anda, som jag från och med denna dag vill göra mitt bästa att införa i detta samfund, hvars ovärdige styresman jag är.

Detta var hvad jag ville säga!

(Bugar sig för pastorn.)

Vill nu min ärade broder vara god och fortsätta.

PASTORN *(förvirrad och stammande).*

Som sagdt, och som jag redan hade den äran att säga: staden har klädt sig i nattrock, — gator och torg hafva klädt sig i nattrock, — vi alla hafva klädt oss i natt . . . jag menar, ursäkta . . . det vill säga — detta är för oss alla en högtidsrock . . . *(Tystnar hjälplös.)*

BURGMÄSTAREN.

Jag tager fasta på min ärade broders ord. Må äfven staden kläda sig i nattrock! Vi hafva hittills gått klädda i frack och hvit halsduk *(Sliter af sig halsduken.)*, och sagt hvarandra artigheter. Låt oss taga på oss nattrock i stället och säga hvarandra sanningen. — Låt oss erkänna det, allt är icke så väl beställt i detta samfund som vi haft för vana att påstå. Jag

har gjort många dumheter under dessa tjugufem år, vi hafva alla gjort många dumheter. Ja, mina herrar, så lyder sanningens språk, det språk som hädanefter skall blifva mitt. Må det äfven blifva stadens! Det är den hälsning, jag på denna min högtidsdag ber er framföra till mina medborgare.

PASTORN.

Är det brors allvar, att . . .

BORGMÄSTAREN.

Att jag hädanefter ämnar tala sanning, ja, mina herrar, det är mitt allvar!

PASTORN (*ser sig hjälplöst omkring bland sina meddeputerade*).

Ja, — i så fall, så . . . så vidt jag förstår, — är det bäst att vi — hm . . . draga oss tillbaka.

RIKSDAGSMANNEN

(*som bär på ett stort etui, och hela tiden stått försjunken i tankar, ser att pastorn gör min af att draga sig tillbaka och tager ett par steg framåt*).

Jag får alltså öfverlämna till eder, herr borgmästare, denna minnesgåfva, som ett varaktigare minne af denna oförgätliga dag. (*Öppnar etuiet.*) Det är, som ni ser, herr borgmästare, en kaffekanna, af silfver, af äkta metall, en enkel gård af vår tacksamhet för den . . . hm . . . moderation, som alltid utmärkt . . .

BORGMÄSTAREN.

Jag är mycket smickrad, men jag vet icke, om jag, under dessa förhållanden, bör mot-

taga gåfvan. Jag önskar åtminstone, att mina ord dessförinnan må blifva delgifna åt dem, som varit nog vänliga att vilja ihågkomma mig på denna, jag hoppas det, oförgätliga dag!

(Riksdagsmannen står fortfarande med etuiet framsträckt. Redaktören går då beslutsamt fram, tar det ifrån honom och slår igen det, hvarest han hastigt går. De öfriga följa honom under allmän förvirring.

Så snart de äro ute, sjunker borgmästarinnan ned på en stol och brister i gråt, döljande ansiktet i fracken som hon åter tagit upp från golvet.

Tomas försvinner obemärkt med deputationen.

Borgmästaren går ett slag öfver golvet, stannar så framför sin hustru.)

BORGMÄSTAREN.

Hvad gråter du för?

BORGMÄSTARINNAN.

En så'n skandal! Vi blir en visa för hela staden!

BORGMÄSTAREN.

Ja, min kära Johanna, denna dag kommer att betecknas med ett rödt kors i stadens annaler. Men du förstår inte det, du — du har inga vyer.

BORGMÄSTARINNAN.

Sny-ygga vyer!

BORGMÄSTAREN.

A propos snygghet, så nog kunde du torka dig i ögonen med något annat än min frack!

BORGMÄSTARINNAN

(slutar att gråta, håller upp fracken och synar den med häpnad och förtviflan).

BORGMÄSTAREN.

Nåja, det gör ingenting, gråt du i fracken, Johanna — den har i alla fall tjänt ut sin tid.

BORGMÄSTARINNAN.

Nya fracken! Du har ju inte en gång betalt den ännu!

BORGMÄSTAREN.

Det var bra, att du påminte mig därom. Den skall betalas ännu i dag; inga skulder få binda mig vid det förflutna; jag vill göra rent hus bakom mig.

BORGMÄSTARINNAN.

Du! Å, det lär allt få bli jag det, tänker jag. Och hvad renheten beträffar så, det var senast i går som jag skurade allt — bordsilfret.
(Börjar åter att gråta.)

BORGMÄSTAREN.

Du förstår mig inte, Johanna. Men det har du då aldrig gjort. — Tror du inte jag vet hvarför du gråter egentligen? Det är inte för skandalen, det är för kaffekannen, erkänn det, det är för kaffekannen!

BORGMÄSTARINNAN *(ond)*

Ja, gud bevars, — det gör jag visst, det, — det är för kaffekannen! Du har inte sett

den du — rena silfret, — och med (*gråtande*) in-skrip-tion på!

BORGMÄSTAREN (*forskande*).

Du har således sett den?

BORGMÄSTARINNAN.

Ja, visst har jag sett den! — Det har alltid varit min dröm att få en äkta silfverkanna, det var det enda som fattades i (*gråtande*) bord-silfret. (*Ond.*) Och nu, då jag har den så godt som i handen — nu kommer du och förstör allt sammans! (*Fattad af en tanke.*) Men jag skall väl ändå . . . (*Reser sig upp och ämnar gå.*)

BORGMÄSTAREN (*strängf.*).

Stanna Johanna! Jag vill ha klarhet i detta!

BORGMÄSTARINNAN.

I hvad då?

BORGMÄSTAREN.

I detta med kaffekannen! Det slog mig genast som något besynnerligt att man ville gifva mig — mig — en kaffekanna. Hvarför just en kaffekanna?

BORGMÄSTARINNAN (*hånfullt*).

Du skulle väl hellre ha velat ha en pokal du, kan jag tro. Det vore just så likt er karlar!

BORGMÄSTAREN.

Vänd icke bort saken! Jag anar ditt finger i detta! Det är du som styrt om att det

blef en kaffekanna! Neka icke, — ut med sanningen!

BORGMÄSTARINNAN.

Styrt om, styrt om! Herre Gud, jag lät ett ord undfalla mig till fru pastorskan; man kunde ju icke veta hvad de skulle hitta på.

BORGMÄSTAREN.

Ha ha — lögnen — lögnen! Vi tala om att hedra våra stora män, och hvad göra vi egentligen: jo, vi ställa till kafferep åt våra fruar! Jag har länge känt det, här är ett lömskt, smygande kvinnoregemente! De stora orden, som vi tala vid champagneglasen, äro intet annat än de små tankarna, som ni kläcka ur er vid kaffekoppen. Kvinnoregemente — kvinnoregemente!

BORGMÄSTARINNAN.

Ja, tacka ni gud för det! Jag ville just se, hvart det skulle taga vägen, om icke vi sloge våra kloka hufvuden till hopa ibland! Som till exempel nu med kaffekannen. Hade ni karlar fått råda, hade ni väl ställt till med någon pokal eller tocket, som ingen människa nånsin kan använda. En pokal, gud bevars, det låter så ståtligt det, men kan du säga mig, hvad man har för nytta af den? Medan däremot en kaffekanna! Å nej, Agathon lilla, du har varit en bra borgmästare, det ska' ingen säga annat, men så har jag också varit borgmästarinna, och nog har stadens bästa legat mera i min kaffekopp än i din

pokal, som du aldrig har haft någon för resten. Nu vet du det!

BORGMÄSTAREN.

Ja ja, det ligger onekligen en viss sanning i hvad du säger, och det tackar jag dig för, Johanna! Låt detta bli en uppgörelse oss emellan. Jag märker det nu, vårt samlif har hittills varit bygdt på en lögn. Därför säger jag: bort med lögnen, låt oss göra rent hus och bygga på nytt, på sanningens grundvalar! (*Hetsar upp sig.*) Och nu ska du, så sant jag heter Agathon, också få höra sanningen. Du säger att stadens bästa ligger i din kaffekopp. Men nu skall jag säga dig hvad som ligger i din kaffekopp, jo, där ligger lögnen, ja, just precis lögnen, Johanna lilla! Och på det viset kan det nog vara sant, att stadens bästa också har legat där, för stadens bästa har nog mest varit en lögn, det med! För se, det är skillnaden på er kvinnor och oss karlar, att ni ljuger inte bara offentligt och för det allmänna bästa, utan ni ljuger också enskildt och för ro skull. Och därför ljuger ni också så bra. Vi karlar ljuga så att man kan höra att det är lögn, men ni kvinnor, ni ljuga med suffisance! Jaha, det gör ni!

BORGMÄSTARINNAN.

Och nu ska du också få höra sanningen, Agathon lilla! Och det är, att du i alla tider har varit en nattmössa, och det kommer du också

att förbli, det ska jag gå i god för! (*Ond.*) Tag af dig nattrocken!

BORGMÄSTAREN (*sveper den om sig*).

Aldrig!

BORGMÄSTARINNAN.

Nå, så gå där då, gärna för mig! Men kaffekannan ska vi ha, om jag så skall hämta den själf. (*Ut till höger.*)

BORGMÄSTAREN (*går med stora steg af och an i rummet; gnuggar händerna*).

Det är märkvärdigt, hvad det kryar upp en att tala sanning någon gång. Jag känner mig som jag vore tjugu år yngre!

LINA (*från fonden*).

Det är två herrar, som vill tala med borgmästaren.

BORGMÄSTAREN.

Hvilka är det?

LINA.

Det är två af dem, som var med den här disputationen.

BORGMÄSTAREN.

Det är bra, låt dem komma in.

(*Riksdagsmannen och förste redaktören inkomma.*)

BORGMÄSTAREN (*går gladt emot dem*).

Välkomna åter, mina herrar! Sitt ner, bäste bror! Var god och sitt ned, herr redaktör! Ni

ursäktar att jag är på gående fot. En lätt förklarlig rörelse, ni förstår! En sådan dag som denna har man litet svårt att sitta stilla. Ha ha! (*Gnuggar händerna.*) Nå, hvad säger den goda staden?

RIKSDAGSMANNEN.

Staden tiger!

REDAKTÖREN (*med betoning*).

Ännu!

BORGMÄSTAREN.

Så, den tiger! Jo, jo, öfverraskningen, förvåningen, den hade icke väntat sig det af sin gamle borgmästare.

RIKSDAGSMANNEN.

Nej, uppriktigt sagdt, vi hade icke väntat det af dig.

REDAKTÖREN.

Minst af er, herr borgmästare.

BORGMÄSTAREN (*naivt*).

Uppriktigt sagdt, så hade jag icke väntat det själf.

RIKSDAGSMANNEN.

Det gläder oss. Vi hoppades också, att det hela endast var ett ögonblicks förvillelse, som du skulle vara villig att åter godtgöra.

BORGMÄSTAREN.

Tvärtom, tvärtom! Jag är mera besluten än någonsin att fullfölja saken. Jag har ju knappt

börjat ännu, jag har ännu icke hunnit säga ut en bråkdel af hvad jag har på hjärtat. Ack mina vänner, det är förvånande hvad det finns många sanningar outtalade här i världen.

REDAKTÖREN.

Det var således verkligen herr borgmästarens mening, att edra ord skola offentliggöras.

BORGMÄSTAREN.

Naturligtvis. Ha ni då icke framfört min hälsning till mina medborgare?

RIKSDAGSMANNEN.

Nej, det hafva vi icke.

REDAKTÖREN (*med betoning*).

Ännu icke.

BORGMÄSTAREN.

Nå, när allt kommer omkring, kan det då också vara rätt så godt, det. Jag kan då i stället själf få göra det. Herr redaktör, vill ni i eder tidning intaga ett litet upprop, en proklamation, om jag så får kalla det, af min hand?

RIKSDAGSMANNEN (*med fasa*).

En proklamation!

REDAKTÖREN.

Innan jag besvarar denna fråga, ber jag att få veta, om denna »proklamation» skall gå i samma riktning som de ord, herr borgmästaren behagade yttra till oss?

BORGMÄSTAREN.

Naturligtvis.

REDAKTÖREN.

I så fall måste jag svara: nej!

RIKSDAGSMANNEN.

Bra!

BORGMÄSTAREN.

Och hvarför?

REDAKTÖREN.

Jag ber att få fästa herr borgmästarens uppmärksamhet på, att min tidning har den äran att representera myndigheterna här i staden.

BORGMÄSTAREN.

Ja, det var just därför som —

REDAKTÖREN.

Men märk väl: det är myndigheterna som personer — nej, som principer, min tidning representerar, och jag vågar påstå att jag aldrig gjort mig känd för några principiella — nej, personliga hänsyn. Jag kan därför icke upplåta min tidnings spalter för sådant som är ett direkt angrepp mot dessa principer, allra minst när det kommer från myndigheterna själva.

RIKSDAGSMANNEN.

Mycket bra!

BORGMÄSTAREN.

Mycket bra! Ni säger således rent ut, att myndigheternas principer äro att ljuga. Tänk,

så långt har jag ändå inte kommit ännu! Men det är nog möjligt att ni har rätt.

REDAKTÖREN.

Herr borgmästare, vi äro icke så dumma, som ni tycks tro.

RIKSDAGSMANNEN.

Nej, vi äro icke så dumma, som du tycks tro.

BORGMÄSTAREN (*ond*).

Jo, hvad dig, min ärade bror, beträffar, så tror jag sannerligen att du är dummare.

RIKSDAGSMANNEN (*indignerad*).

Jag får anhålla om en viss moderation —

REDAKTÖREN.

Det går icke så lätt att föra oss bakom ljuset. Vi inse mycket väl hvad som är den verkliga innebörden i allt detta tal om sanning.

BORGMÄSTAREN.

Och hvad är den då?

REDAKTÖREN.

Den är ett angrepp på de grundsatser, som hittills gjort sig gällande inom denna kommun, som vi hafva att tacka för det lugn och den lycka, vi åtnjuta, och som därför äro oss heliga.

BORGMÄSTAREN.

Ja men, är verkligen lögnen helig?

REDAKTÖREN (*stiger upp*).

Herr borgmästare, låt oss lämna allt detta tal om om lögn och sanning och kalla sakerna vid sitt rätta namn.

BORGMÄSTAREN.

Ja, det är just det jag vill.

REDAKTÖREN.

Ert uppträdande denna dag kan icke uppfattas på annat sätt än som en partivängning, ja, rent ut sagdt, ett förräderi mot det parti, som hittills ansett er för en af sina säkraste stödjelare.

BORGMÄSTAREN (*förvånad*).

Det var som satan!

RIKSDAGSMANNEN (*stiger också upp*).

Jag ber att få instämma med den — hm — näst sista talaren.

REDAKTÖREN.

Ni har tillåtit er att smutskasta våra stolta och ärorika minnen.

BORGMÄSTAREN.

Har jag?

REDAKTÖREN.

Hvad menade ni annars med ert tal om nattrocken?

RIKSDAGSMANNEN.

Ja, hvad menade du annars med nattrocken?

BORGMÄSTAREN.

Nattrocken! Men det var ju bara en symbol.

REDAKTÖREN.

Herr borgmästare, vi befatta oss icke med några symboler. Vi vilja hafva aktualiteter, aktualiteter, herr borgmästare. Lät ni icke förstå att vår ärorika forntid, dessa minnen, som vår stad räknar som sitt dyrbaraste arf, endast är — en lögn? Kan ni förneka att edra ord inneburo en sådan mening?

BORGMÄSTAREN.

Hm, det tänkte jag sannerligen inte på, men när ni nu säger det, så —

REDAKTÖREN (*till riksdagsmannen*).

Där hör ni!

RIKSDAGSMANNEN.

Jag hör.

BORGMÄSTAREN.

Det är inte utan att det ligger en viss sanning i det. Jag får sannerligen lof att börja röra i det också.

REDAKTÖREN (*hotande*).

Betänk er väl, herr borgmästare!

RIKSDAGSMANNEN.

Betänk hvad det vill säga att — i din ställning — göra dig till tolk för sådana samhällsupplösande åsikter?

BORGMÄSTAREN.

Samhällsupplösande?

RIKSDAGSMANNEN.

Ja, detta med nattrocken är en samhällsupplösande tendens. Särskildt under de nuvarande politiska förhållandena, då man måste akta sig för det minsta ord, som kan låta misstänkt.

BORGMÄSTAREN.

Ha, ha, låter nattrock misstänkt?

RIKSDAGSMANNEN.

Det låter högeligen misstänkt. Och därför, i den politiska ställningens namn, uppmanar jag dig att taga dina ord tillbaka.

BORGMÄSTAREN (*sveper nattrocken om sig*).

Aldrig!

RIKSDAGSMANNEN (*närmare*).

Försök åtminstone att iakttaga en smula moderation.

BORGMÄSTAREN.

Ack du med din moderation!

RIKSDAGSMANNEN.

En politikers första plikt är moderation.

BORGMÄSTAREN.

Äfven i att tala sanning?

RIKSDAGSMANNEN (*ifrigt*).

Först och främst i att — hm — ja, i politiken måste äfven sanningen användas med en viss moderation.

BORGMÄSTAREN.

Sannerligen får jag icke lof att äfven börja röra i politiken! Du skall få höra af mig, min bror, vid nästa val.

RIKSDAGSMANNEN (*orolig*).

Ämnar du uppställa dig som riksdagsmannakandidat?

BORGMÄSTAREN.

Ja, det ämnar jag!

RIKSDAGSMANNEN.

Sen du gjort dig omöjlig inom ditt eget parti.

BORGMÄSTAREN.

Hvad är det för ett parti?

RIKSDAGSMANNEN (*naivt*).

Naturligtvis borgmästarpartiet.

BORGMÄSTAREN.

Jag ämnar sluta mig till det partiet, som skrifvit sanningen på sin fana.

RIKSDAGSMANNEN.

Det partiet har jag aldrig hört talas om det måtte finnas inom första kammaren.

BORGMÄSTAREN.

Så skall jag bilda det.

RIKSDAGSMANNEN (*förtroligt*).

Ser du, min bror, för att bilda ett parti, måste man först hitta på ett program.

BORGMÄSTAREN.

Det har jag redan. Mitt program är —
sanning.

RIKSDAGSMANNEN (*skakar på huf-
vudet*).

Nej, det går inte! Kan du till exempel säga
mig, hvad sanningen skulle ha för inverkan på
tullarna.

BORGMÄSTAREN (*ser på honom*).

Hvad manne jag tänkte på, när jag röstade
på dig till riksdagsman?

RIKSDAGSMANNEN (*indignerad*).

Det skulle bara ha fattats det, att du röstat
på den rabulisten Eriksson.

BORGMÄSTAREN.

Mycket rätt, nu minns jag, det var för att
jag icke ville ha Eriksson. Och det kallas re-
presentation! Åter en lögn! Vi välja icke så
mycket på dem som vi vilja ha som icke mera
på dem som vi icke vilja ha — nej, som vi icke
välja på dem som vi icke vilja ha! Hm, den
där lögnen är onekligen ganska invecklad; gud
vet hur vi välja egentligen, men jag skall väl
reda ut det.

REDAKTÖREN.

Kort och godt, herr borgmästare, vill ni
taga tillbaka edra ord?

BORGMÄSTAREN.

Aldrig!

REDAKTÖREN.

Ni önskar således strid, strid på lif och död?

BORGMÄSTAREN.

Jag, nej jag önskar visst inte strid. Herre gud, jag vill ju bara att vi skola tala sanning, och så vara vänner för resten.

REDAKTÖREN.

Det duger icke, herr borgmästare. Klara papper! Den som icke är med oss är emot oss!

RIKSDAGSMANNEN.

Jag ber att få instämma med den sista talaren.

BORGMÄSTAREN.

Ja, det känner jag till.

REDAKTÖREN.

Men jag varnar er, herr borgmästare. När det gäller principerna, har jag ingen miskund. Ni kommer att ångra er.

BORGMÄSTAREN (*tankfull*).

Jag undrar om jag verkligen också har varit en sådan kanalje!

REDAKTÖREN.

Herr borgmästare, ni kan icke förolämpa mig, jag anser er icke fullt tillräknelig. (*Går.*)

RIKSDAGSMANNEN.

Försök åtminstone att iakttaga en viss moderation. (*Går.*)

BORGMÄSTAREN (*går af och an*).

Vi sitta sannerligen djupare fast i lögnen än hvad jag tänkte. (*Stannar; gör en gest.*)

»Mina ärade medborgare». Hm, hvarför ärade? Det är bestämdt en lögn! Bara medborgare, ja, det är bättre! Medborgare! Lögnen är en väldig etterspindel, som spunnit sitt nät öfver hela jorden. I det nätet sprattla vi allesamman och trassla allt djupare in oss. (*Börjar åter gå.*) Ja, det vill säga, jag börjar känna mig tämligen frigjord nu! Det är för märkvärdigt, då man väl börjat tala sanning, är det inte alls svårt, man kan nästan inte låta bli.

LINA (*från fonden*).

Det är en herre som vill tala med borgmästaren.

BORGMÄSTAREN.

Låt honom komma in. Hör Lina — du behöfver icke anmäla, hädanefter står min dörr öppen för alla.

LINA.

För tiggare också?

BORGMÄSTAREN.

Hm — jaja — (*ond*) ja, så gå nu!

ANDRE REDAKTÖREN (*hastigt från fonden*).

Herr borgmästare, jag ville icke försumma att på en dag som denna göra er min uppväntning. Jag har den äran att lyckönska er!

BORGMÄSTAREN (*något stelt*).

Jag tackar er. Var så god och sitt ner.

REDAKTÖREN (*sätter sig*).

Herr borgmästare, det är min vana att gå rakt på saken, alltså — icke sant, det öfverraskar er att jag kommer till er?

BORGMÄSTAREN.

Ja, jag vill icke neka, att —

REDAKTÖREN.

Jag vet, jag vet! Jag har stundom varit tvungen att uppträda en smula skarpt mot er i min tidning. Jag ber er vara öfvertygad om, att det har varit mig en tung plikt att angripa en man, för hvars personliga karakter jag hyser den största högaktning. (*Han bugar sig, borgmästaren likaledes.*) Men, som ni vet, herr borgmästare, pressen är i våra dagar en stormakt, och en sådan ställning medför vissa förpliktelser.

BORGMÄSTAREN.

Den medför stora förpliktelser, herr redaktör!

REDAKTÖREN.

Mycket rätt, den medför stora förpliktelser. Jag vågar därför hysa den förhoppningen, att ni icke bär något groll till mig.

BORGMÄSTAREN.

Ursäkta, men jag förstår icke riktigt slutledningen.

REDAKTÖREN.

Då man som jag, herr borgmästare, har det kallet att representera en princip, måste alla personliga hänsyn vika. Principen framför allt.

BORGMÄSTAREN.

Sanningen framför allt, herr redaktör!

REDAKTÖREN.

För all del, om ni så vill, sanningen framför allt, ja — alltså!

BORGMÄSTAREN.

För alla anmärkningar som varit dikterade af sanningskärlek, är jag er tvärt om tacksam.

REDAKTÖREN (*stiger upp, trycker hans hand*).

Å, herr borgmästare! Men det är icke mer än hvad jag väntat mig af er. (*Slår om.*) Alltså, det var ett briljant anförande, det där som ni hade i förmiddags!

BORGMÄSTAREN.

Ah — ni har således hört?

REDAKTÖREN.

Om jag hört, å, herr borgmästare, det är i hvar mans mun, man talar icke om annat i staden.

BORGMÄSTAREN.

Så, verkligen, — det har således gjort intryck?

REDAKTÖREN.

Ett kolossalt intryck! Kan ni tvifla på det? Ett sådant uttalande från er mun! Jag får erkänna, att i första ögonblicket öfverraskade det mig, men vid närmare eftertanke insåg jag, att det inte var annat än hvad jag alltid hade väntat af er.

BORGMÄSTAREN.

Det gläder mig — jag kan alltså räkna på ert understöd?

REDAKTÖREN.

Naturligtvis, ni är ju en af de våra? Jag har redan gjort en ledare om det, med öfverskrift: Ned med nattrockarna! Det var ett briljant fynd! Ni kan smickra er med att där hafva skapat ett bevingadt ord. Och ser ni, det är just konsten det, att finna slagord, ord som slå ned, pang! Ha, ha! Det var Gambettas storhet! Jag smickrar mig med att själf ha en viss förmåga, men jag erkänner mig öfvervunnen. Nattrockar, ha, ha, det är verkligen briljant!

BORGMÄSTAREN (*förbryllad*).

Ursäkta, men jag är rädd —

REDAKTÖREN.

Jag tycker mig se deras min, då ni slungar dem det där: nattrockar! midt i ansiktet! Det hade de icke väntat sig! Också äro de ursinniga, det är ett fruktansvärdt slag för dem. Men var lugn, herr borgmästare, med förenade krafter skola vi nog få bukt med nattrocksregementet.

BORGMÄSTAREN.

Men, ursäkta mig —

REDAKTÖREN.

Och för att nu komma till hufvudsaken — alltså, herr borgmästare, vill ni bli riksdagsman?

BORGMÄSTAREN (*öfverraskad*).

Riksdagsman, hm, jag vill icke neka att jag tänkt mig, men —

REDAKTÖREN.

Bravo, ni har redan tänkt därpå! Godt, då är saken klar, ni är vår kandidat, jag skall redan i morgon kasta in en blänkare.

BORGMÄSTAREN (*skriker*).

Men ursäkta mig, herre —

REDAKTÖREN.

Ni menar Eriksson! Ja, det kan icke hjälpas, han får vika. Han är ju en mycket duktig karl, men tyvärr, han saknar position. Och ser ni, hvad det nu framför allt gäller, är att få in radikala män *med* position.

BORGMÄSTAREN (*förskräckt*).

Radikala!

REDAKTÖREN.

Nåja, liberala då, låt oss icke rida på ord. Hufvudsaken är att icke få in konservativa. Dessutom är det en annan sak med Eriksson; han har på sista tiden börjat visa en betänklig dragning åt socialismen. Och det duger icke; libe-

ralismens position är den att göra front både mot konservatismen och socialismen, en dubbel-front, så att säga, haha!

BORGMÄSTAREN.

Det förefaller mig som det skulle vara en ganska svår position.

REDAKTÖREN.

Nåja, den är icke lätt, men med en smula sinnesnärvaro, så — ansiktet mot konservatismen, ryggen mot socialismen, så går det, ha, ha! Men skämt å sido, herr borgmästare, inga eftergifter åt någotdera hållet! Kom ihåg, vår devis är frihet, ni förstår: frihet!

BORGMÄSTAREN.

För min del tycker jag att sanning —

REDAKTÖREN.

Nåja, gu'bevars, men frihet är bättre. Sanning är litet obestämdt, tvetydigt, och kan användas äfven af de andra. Och dessutom, det är inte bra att komma med nya ord, det förorsakar alltid förvirring. Alltså, herr borgmästare, i morgon skjuter jag första skottet.

BORGMÄSTAREN.

Men ursäkta mig, hur vet ni att mina åsikter . . . ?

REDAKTÖREN.

Godt, godt, programmet ska vi nog komma öfverens om. Vi ha ju valmöten, offentlig kandidatur! Hufvudsaken är att ni är en af de våra!

Och dessutom: nattrockar! ha, ha! Det är så godt som ett helt program. Lita på mig, herr borgmästare, ni skall in i riksdagen bara på det ordet. Det är således öfverenskommet. Alltså! Mjuka tjänare, herr borgmästare! (*Går hastigt.*)

BORGMÄSTAREN (*efter honom*).

Men för tusan, så hör då! Puh, den där ger sig ju inte ens tid att höra på sanningen!

(*Går ett slag öfver golfvet; stannar; gest.*)

»Herr talman, mina herrar!» Talman? Hvarför skall han kallas för talman, han talar ju inte alls. Det är också en lögn. Förmodligen har han talat förr i tiden, och så kallas han ännu för talman. Kanske är det på det viset med alla våra lögner, att de förut ha varit sanningar. Men när upphör då en sanning att vara sanning och öfvergår till en lögn? Ja, se det är just knuten det. Hm, jag får lof att tänka på det där litet närmare, det är minsann inte så enkelt som jag först trodde. (*Går ett slag, stannar åter, småler.*) Riksdagsman! (*Lyfter en flik af sin nattrock.*) På det viset skulle jag ha dig att tacka för att jag blir riksdagsman! Hm. Herrans vägar äro... (*Orolig.*) Men för tusan, det här är ju en lögn alltsamman, man tvingar mig ju att ljuga mot min vilja.

PASTORN (*som inkommit och stannat vid dörren under de sista replikerna*).

Ha — hm!

BORGMÄSTAREN (*vänder sig om*).

Jaså, är det du? — Hvad vill du? — Är det fråga om kaffekannan så vill jag inte ha' den. — Johanna ljuger om hon säger det. — Hör du, hon ljuger!

PASTORN.

Det är icke fråga om kaffekannan, utan om viktigare saker.

BORGMÄSTAREN.

Så, hvad är det då?

PASTORN.

Det är fråga om de ord, du fällde här i morse.

BORGMÄSTAREN (*missänksamt*).

Hvad har jag sagt då — jag vill först veta hvad jag har sagt.

PASTORN.

Jag fäster mig icke så mycket vid ordalagen, som icke mera vid själfva andan i orden.

BORGMÄSTAREN.

Nå, gud ske lof, du åtminstone inser då, att det där med nattrocken bara var en symbol?

PASTORN.

Ja, tyvärr.

BORGMÄSTAREN.

Tyvärr, — hvarför tyvärr?

PASTORN.

Den var en symbol på ditt hjärtas förhåfvelse.

BORGMÄSTAREN (*ond*).

Nej, för sanningen var den.

PASTORN.

Jag kallar denna sanning för en förhåfvelse.

BORGMÄSTAREN.

Det var som . . . Är sanningen en förhåfvelse?

PASTORN.

Ja, ty värr är den oftast en förhåfvelse — och den farligaste af alla. Hvem är du, att du hafver rätt att säga dig hafva sanningen?

BORGMÄSTAREN.

Jag säger ju icke, att jag har sanningen, jag säger bara att jag om möjligt vill försöka få tag på den.

PASTORN.

Äfven i detta språk hör jag högmodsdjävulen, hvilken börjar med att hviska som ett barn för att slutligen ryta som ett lejon. — Akta dig, — du hafver högmodsdjävulen!

BORGMÄSTAREN.

När jag själf — alldeles nyss — offentligen erkänt att jag gjort en massa dumheter!

PASTORN.

Hör du — du säger att du gjort en massa dumheter! — Så lyder icke ödmjukhetens språk.

BORGMÄSTAREN.

Hur lyder det då?

PASTORN.

Det lyder: se, nu, i detta ögonblick gör jag en dumhet!

BORGMÄSTAREN.

Nå, det var då verkligen en sanning!

PASTORN.

Tro mig, det är den enda, som vi svaga människor i sanning kunna kalla vår egen.

BORGMÄSTAREN.

Men det får du då medge, att med den komma vi icke långt.

PASTORN.

Ser du, ser du! Det är icke sanningen som är dig hufvudsaken, du vill komma dig upp på sanningen!

BORGMÄSTAREN.

Vill jag?

PASTORN.

Ransaka dig själf! Hörde jag dig icke nyss, då du trodde dig vara ensam, tala om att blifva riksdagsman!

BORGMÄSTAREN (*generad*).

Hm, jäså, du hörde! Men — men — det är ju bara för att få ett tillfälle att vittna om sanningen.

PASTORN.

Ack, min bror, du är själf djupare fast i lögnen än hvad du anar!

BORGMÄSTAREN (*utom sig*).

Men jag vill inte bli riksdagsman, det var ett ögonblicks förvillelse, men jag vill det inte mera. Jag vill bara vara människa, som människor vill jag gå ut bland mina medmänniskor och säga: »mina kära vänner!» Nej, jag vill bara säga: »godt folk! Godt folk,» vill jag säga: »jag ljuger, ni ljuga, vi ljuga alla! Så står saken!» Hva — det måtte väl inte vara något ondt i?

PASTORN.

Det är skrifvet: »I skolen icke komma förargelse åstad!»

BORGMÄSTAREN (*ursinnig*).

Ge dig då af, min ärade bror, ty sannernigen börjar jag icke på att bli förargad. För sista gången frågar jag dig: skola vi icke försöka tala sanning?

PASTORN.

Och jag svarar dig: dömer icke, så varden I icke dömde.

BORGMÄSTAREN.

Men det är ju icke svar på tal! Kan du icke tala som en människa! Puh! Det var en satans nattrock att vara varm! (*Går af och an.*)

DOKTORN (*från fonden; utbyter en blick med pastorn*).

Hur är det?

PASTORN (*skakar på hufvudet*).

DOKTORN.

Det duger inte att reta honom. Motsägelser förvärra det bara. Lämna mig ensam med honom!

(Pastorn går.)

BORGMÄSTAREN (får se doktorn).

Ha, är det ni, herr doktor! Har pastorn gått? Nå, gud ske lof! (Tar honom i rockuppslaget och för honom fram på scenen.) Hör på, herr doktor, — ni som är en förständig karl, — nu vill jag fråga er (skriker), men var god och svara ordentligt!

DOKTORN.

Se så, lugn bara!

BORGMÄSTAREN.

Ja, jag skall vara lugn! Men reta mig inte! Låt oss lämna nattrocken å sido, den ställer bara till krångel, människorna tycks icke förstå sig på symboler, och när allt kommer omkring, så äro de intet annat än lögner, de också! Icke sant, symboler äro också ett slags lögner?

DOKTORN.

Utan tvifvel, — symboler ja!

BORGMÄSTAREN.

Låt oss kalla allting vid sitt rätta namn! Där är knuten! Jag vill icke tala om sanningen längre, för det krånglar bara till saken. Jag frågar er bara helt enkelt och beskedligt: ska' vi inte kalla allting vid sitt rätta namn, hva', ska' vi inte det?

DOKTORN.

Helt visst — helt visst — naturligtvis skola vi kalla allting vid sitt rätta namn.

BORGMÄSTAREN.

Nå, gud ske lof, ni är då en förståndig människa. Men kan ni då säga mig, hvarför människorna bli alldeles som galna, när man försöker göra det?

DOKTORN.

Jaså, människorna bli som galna, säger ni?

BORGMÄSTAREN.

Alldeles bindgalna! Kan ni tänka er att bara för att jag tillåter mig att kalla mina egna dumheter — hör ni, mina egna dumheter, — för dumheter, så påstå de att jag icke är tillräckelig och gud vet hvad.

DOKTORN (*för sig*).

Hm, det låter ju ganska plausibelt! (*Högt.*) Men, tillåt mig att säga: en borgmästare har icke rättighet att begå några dumheter.

BORGMÄSTAREN.

Herre, har icke äfven en borgmästare mänskliga rättigheter! Och om han nu i alla fall skulle ha begått några dumheter?

DOKTORN.

Då, — ja, då får man kalla dem för något annat.

BORGMÄSTAREN (*helsigl*).

Nej, herre, det duger icke. Nu krånglar ni till det igen. Jag vill följa min kallelse och jag känner att det är min kallelse att kalla sakerna vid sitt rätta namn. Jag kan inte låta bli, det är en inre makt som drifver mig, jag måste säga människorna sanningen — puh — det är den här förbaskade nattrocken!

DOKTORN (*skakar på hufvudet*).

Hm — hm!

BORGMÄSTAREN (*allt hetare*).

När jag gör en dumhet, så vill jag ha rättighet att kalla det för en dumhet, och när jag ser en kanalje, så vill jag kalla honom kanalje, och när jag ser en doktor, så vill jag kalla honom (*skriker*) kvacksalfvare! Hvad är det ni står och muttrar för er själf, hvarför tittar ni på mig så där?

DOKTORN.

Se så, lugn bara — lugn!

BORGMÄSTAREN.

Nej, jag vill inte vara lugn, jag vill tala sanning. (*Misstänksamt*.) Och inte sant, ni hör ju att jag talar sanning?

DOKTORN.

Ja, ja, visst talar ni sanning.

BORGMÄSTAREN.

Ha, ha, där fick jag er fast! Ni ljuger, herre, ni ljuger! Hur kan ni veta att jag talar sanning,

när jag inte vet det själf. För ser ni, det är inveckladt det där, det är inte godt att veta, om man inte ljuger, när man talar sanning. Gå er väg! Jag vill inte tala sanning för er, jag vill inte tala sanning för någon, jag vill bara tala sanning för mig själf! Gå er väg!

DOKTORN.

Jag går, jag går! (*För sig.*) Det är hög tid!
(*Går, skakande på hufvudet.*)

BORGMÄSTAREN (*går af och an*).

Ja ja, min gamla nattrock, det är nog bäst att vi hålla oss för oss själfva, nu som förr! Det duger icke att tala sanning inför menigheten, ty då gör den det till lögn.

BANKKAMRERN (*från fonden*).

Herr borgmästare, ni har tillåtit er att offentligen fälla ett yttrande, som — om det äfven icke är riktadt mot mig personligen, därom vill jag icke uttala mig — likväl af illvilliga tungor kommer att tillämpas på mig och sålunda skada icke blott mitt personliga anseende, utan, hvad värre är, den offentliga bankinrättning, hvars kamrer jag har den äran att vara.

BORGMÄSTAREN.

Det förvånar mig icke, herr kamrer — det förvånar mig icke alls — men jag vore likväl tacksam att få veta, på hvad sätt jag sagt det.

BANKKAMRERN.

Ni har yttrat: pro primo: att allt vid våra offentliga banker och inrättningar icke är som det

borde vara ; secundo : att kontrollen är otillräcklig och tertio : att bankens tjänstemän sökt föra publiken bakom ljuset med osanna uppgifter.

BORGMÄSTAREN.

Då skall jag pro kvarto be att få tillägga, att det var nog icke så tokigt sagdt af mig!

KAMRERN.

Herr borgmästare, jag måste å bankens vägnar fordra ett lika offentligt återtagande af edra osanna beskyllningar. Jag trotsar er att kunna påvisa en enda felaktighet i de på siffror — på siffror, herr borgmästare, — stödda årliga redovisningar, som vi tillhandahålla publiken.

BORGMÄSTAREN.

Herr kamrer, jag ber er, trotsa mig icke, ty om jag börjar, vet jag inte hvar det kan sluta.

KAMRERN.

Godt, i så fall skall banken veta att själf försvara sig. Jag har den äran, herr borgmästare! (Går.)

BORGMÄSTAREN.

Agathon, Agathon, jag fruktar att du tagit dig vatten öfver hufvudet!

KAPTENEN (*från fonden*).

Herr borgmästare, ni har tillåtit er ett opasande skämt på min bekostnad!

BORGMÄSTAREN.

Det gläder mig, herr kapten, — ursäkta mig, jag menar . . .

KAPTENEN.

Ni har i vittnens närvaro antydtt, att jag skulle hafva stått under min saligen aflidna hustrus toffel, en antydan, lika förolämpande för min saligen aflidna hustrus minne, som för den vapenrock jag har den äran att bära.

BORGMÄSTAREN.

Herr kapten, som en förmildrande omständighet ber jag att få påpeka att jag talade om min nattrock och icke om er saligen aflidna hustrus tofflor.

KAPTENEN.

Lika godt, jag uppmanar er att offentligen i min närvaro upprepa ert vanvördiga yttrande, och jag skall veta att gifva det svar som det förtjänar.

BORGMÄSTAREN.

Herr kapten, jag afstår från offentligheten.

KAPTENEN (*hotande*).

Tro icke att ni kommer undan så lätt, ni skall få höra af mig! (*Går.*)

BORGMÄSTAREN

(*sjunker ned på en stol, springer plötsligt upp igen och gör en rörelse att draga nattrocken af sig.*)

Fördömda nattrock!

EN GUMMA (*kommer i detsamma från fonden*).

BORGMÄSTAREN (*ryter*).

Hvad är det fråga om, hvad vill hon?

GUMMAN (*niger*).

Jag ville bara tacka goa herr borgmästaren!

BORGMÄSTAREN (*förvånad*).

Tacka! För hvad då?

GUMMAN.

För hvad borgmästaren var så snäll och lofvade i morse.

BORGMÄSTAREN.

Hvad har jag lofvat? Säg fort!

GUMMAN (*skrämd*).

Herre gud, de sa', att borgmästaren hade lofvat att sanningen skulle komma i dagen med den där nattrocken.

BORGMÄSTAREN (*rörd*).

Gud välsigne henne, kära gumman, ja, det har jag sagt. Men jag är nästan rädd att jag lofvade för mycket.

GUMMAN.

Å nej, goa borgmästaren. Se jag ska' säga, att det är fru Karlsson, som kommit upp med hela historien.

BORGMÄSTAREN.

Fru Karlsson!

GUMMAN.

Ja, se hon är afundsjuk på mig, för att herrarna hellre bo hos mig, som har både proprare och rejelare på allt sätt; och när därför den där nattrocken kom bort för notarien, så ville hon

sätta mig i vanrykte och så spred hon ut, att det var jag, som . . . (*Börjar gråta.*)

BORGMÄSTAREN (*rasande*).

Ut, säger jag, ut!

GUMMAN.

Men jag försäkrar borgmästaren, att det är dagens sanning!

BORGMÄSTAREN.

Tala inte till mig om sanning, eller jag blir galen! — Ut!

(*Kör ut henne genom fonnidörren; går därefter bort till fönstret, som för att slå upp det, men stannar häpen.*)

Hvad nu? Gatan full af folk! (*Drar sig undan.*) Och alla titta de hit; hvad vill detta säga? (*Ropar.*) Lina, Lina!

LINA (*från fonden, stannar rädd innanför dörren*).

Hvad vill borgmästaren?

BORGMÄSTAREN.

Hvad är på färde, hvarför är gatan full af folk, hvad vill de? (*Går emot henne, hon skriker.*)
Hvad skriker du för? Är du rädd för mig?

LINA.

Ja-a!

BORGMÄSTAREN.

Hvarför är du rädd? Säg ut!

LINA.

Goa, snälla borgmästaren, di säger . . .

BORGMÄSTAREN.

Hvad säger de? Tala sanning!

LINA.

Di säger, att borgmästaren blifvit tokig.

BORGMÄSTAREN.

Tokig! Jag tokig! Nu förstår jag, — doktorn, pastorn. Lina, svara mig, tror du att jag är tokig?

LINA.

Jag vet inte, goa borgmästare.

BORGMÄSTAREN.

Tror du, att man är tokig därför att man vill tala sanning?

LINA.

Ja, goa borgmästaren, det kommer an på.

BORGMÄSTAREN.

Hvad kommer det an på?

LINA.

Inte skall man väl tala sanning i onödan vet jag.

BORGMÄSTAREN (*höglidligt*).

Du sade det, Lina! Det är ordet!

DÄREN

(*inkommer från fonden, stannar bakom Lina och knackar henne på axeln; hon skriker till, får se honom och springer ut. Under det följande hörs utanför ett växande buller och sorl*).

BORGMÄSTAREN (*skrämd*).

Hvad är det, hvad vill ni?

DÅREN (*går högtidligt fram till honom*).

Tillåt mig att presentera mig! Mitt namn är Veritas, professor Veritatis.

BORGMÄSTAREN.

Professor i hvad för slag?

[DÅREN.

Professor i sanningslära, om ni föredrar det.

BORGMÄSTAREN.

Ursäkta mig, men jag har aldrig hört talas om den professurn.

DÅREN.

Det förvånar mig icke, det är en fakultet som jag själf har instiftat, för min egen räkning (*strängt*) och jag tillåter icke någon annan att fuska däri.

BORGMÄSTAREN.

Jag beklagar på det högsta, men jag ber er vara öfvertygad om att det var i pur välmening.

DÅREN.

Ni har i er välmening varit på väg att förstöra hvad jag under en följd af år mödosamt har byggt upp.

BORGMÄSTAREN.

Det gör mig ondt, men det var uteslutande i sanningens intresse.

DÅREN.

Nej, herre, det var icke i sanningens, det var i lögnens intresse.

BORGMÄSTAREN (*fogligt*).

Jag vågar icke disputera med er, herr professor, ty sannerligen, detta med lögnen är en förunderlig sak. Men det var verkligen af en oegennyttig önskan att sanningen skulle komma till heders.

DÅREN.

Sanningen skall icke komma till heders, den skall tvärtom förtryckas, ja, förtryckas skall den, herre.

BORGMÄSTAREN.

Ursäkt mig, men i betraktande af er ställning, herr professor, så förstår jag inte riktigt . . .

DÅREN.

Ha, ha, nej, det är inte många som förstå det. Ert misstag är också ursäktligt i betraktande af er låga intelligens och bristfälliga människokännedom.

BORGMÄSTAREN.

Jag medger, att min människokännedom hittills varit en smula bristfällig, och jag vore därför tacksam, om ni ville upplysa mig.

DÅREN.

Godt, hör på! Allt det goda, som mänskligheten besitter, har utgått från förtrycket, förtrycket är utvecklingens stora lag.

BORGMÄSTAREN.

Ursäkt, herr professor, men ett visst mått af frihet . . .

DÅREN.

Friheten har utgått ur förtrycket, då det icke längre finns något förtryck är det slut med friheten. Det som människorna icke äro förbjudna att taga, det vilja de icke hafva. Är det klart?

BORGMÄSTAREN.

Ja, vänta litet . . .

DÅREN.

I femtio århundraden har sanningen setat på tronen, därför vill ingen mera veta af honom. Han är konung, men bara till namnet. Man saluterar för honom på hans namnsdagar, man skyldrar för honom, när han åker förbi, man hurrar för honom, när han reser bort, man har hans bild på sina skiljemynt — punktum! Lögnen är allsväldig minister, lögnen regerar, kontratsignerar, kommenderar, konspirerar, konkurrerar, korrumperar, lögnen är den verkliga konungen, hurra! Är det klart?

BORGMÄSTAREN.

O himmel!

DÅREN.

Därför säger jag: ned med sanningen! Ryck ner honom från tronen, slit af honom härligheten, jaga ut honom i gränderna, håna och begabba honom, skymfa honom, förakta honom, förtryck honom! Må lögnen krönas till konung, må lögnen hafva icke blott makten utan äfven härligheten! Då, men icke förr, skola människorna vända sig ifrån honom och uppsöka den förak-

tade sanningen. Detta är räddningen, detta är det nya århundradets lösen! Sanningen skall pånyttfödas ur förtrycket! Dixi! (*Går stolt ut i fonden.*)

BORGMÄSTAREN (*tillintetgjord*).

Är det han eller jag, som är galen? Tyst, det kommer någon! Lina, Lina!

LINA (*sticker in hufvudet genom fönndörren*).

BORGMÄSTAREN.

Stäng dörrarna, släpp inte in någon! De komma! Säg att jag är sjuk, att jag har gått och lagt mig. (*Gömmar sig.*)

(*Doktorn och ett par andra herrar från fonden.*)

DOKTORN (*hviskande*).

Hvar är borgmästaren?

LINA.

Han har gått och lagt sig.

DOKTORN.

Aha, ett nytt infall! För oss in i sängkammaren, men sakta, förstår du. Lugn, mina herrar, lugn!

(*De gå åt höger; då den siste är i dörren, springer borgmästaren fram, rusar öfver golvet och ut till vänster. Den siste af herrarna får se honom, ropar:*)

Där är han! (*och springer efter. Efter honom doktorn och den andre herrn under rop:*)

Hvar? Tag fast honom! (*Sist Lina.*)

(*Man hör spring, rop och slag i dörrar. Så slutar sorlet och allt blir tyst. Efter en stund öppnar borgmästa-*

ren försiktigt fonddörren, ser sig omkring, smyger sig in, stänger dörren efter sig, vacklar utmattad fram till gungstolen, sjunker ner i den, mumlar några otydliga ord och faller så i sömn.

Man hör en stund endast borgmästarens snarkningar. Så öppnas fonddörren och Tomas kommer inrusande.)

TOMAS.

Pappa, pappa, de kommer!

BORGMÄSTAREN (*vaknar*).

Hjälp! Hvad är det? Hvilka komma?

TOMAS.

Deputationen kommer nere på gatan!

BORGMÄSTAREN (*ser sig omkring, ett leende breder sig öfver hans ansikte och han suckar djupt*).

A, gud ske lof, jag drömde bara!

TOMAS.

Hvad drömde pappa?

BORGMÄSTAREN (*rysande*).

Något förfärligt! Jag drömde att jag talade san . . . (*Ser på honom, tvärtystnar*.) Johanna, min frack!

BORGMÄSTARINNAN (*från höger med fracken*).

Skynda dig, de äro redan i trappan.

BORGMÄSTAREN (*tar af sig nattrocken och på sig fracken*).

Tag bort den där! (*Sparkar till nattrocken*.)

BORGMÄSTARINNAN.

Din halsduk, hvar har du halsduken?

(Hittar den i nattrocksfickan, ger honom den och springer ut med nattrocken. Det ringar. Borgmästaren knyter sin halsduk. Borgmästarinnan in igen.)

BORGMÄSTAREN.

Sätt dig, Johanna!

(Borgmästarinnan sätter sig vid bordet; borgmästaren sträcker upp sig och går mot fonden; i detsamma får han ögonen på Tomas.)

Och du går din väg.

TOMAS.

Får jag inte vara inne?

BORGMÄSTAREN.

Nej, det här är inte för barn! Gå din väg!

(Tomas går till höger med besviken min. I det samma fonddörren öppnas, deputationen inträder och borgmästaren bugande går emot dem, faller ridån.)

På ALBERT BONNIERS förlag ha utkommit af

TOR HEDBERG:

En vinter i Södern. Reseminnen. 2: 25.

»Äfven en anspråksfull läsare reser med nöje och valuta i Tor Hedbergs sällskap genom Södern.»

(Österg. Dagbl.)

Nya Berättelser och Skizzer. 3 kr.

»Man återfinner här den *beherskade skildringskonst*, den *genomarbetade stil*, den *mogna och manliga uppfattning* samt den *grundliga iakttagelse*, som man vant sig att städse finna hos denne författare.»

(Stockholms Dagblad.)

En tvekamp. Skådespel i fem akter. 2: 75.

»Sällspordt fin psykologisk iakttagelseförmåga och framställningskonst.»

(Östgöta. Korr.)

Ett eldprof. Berättelse. 2: 75.

»Arbetet är af den art att det i hög grad förtjänar litteraturvännens uppmärksamhet och erkännande.»

(Stockholms Dagblad.)

Johannes Karr. En uppkomlings historia.

2: 50.

Noveller och skizzer. 3 kr.

På Torpa Gård. En berättelse. 2: 50.

»Under denna höst är »På Torpa Gård» säkert den bästa af alla böcker, som utkommit.»

Glädje. En fantasi. Svar till V. v. Heidenstam.
30 öre.

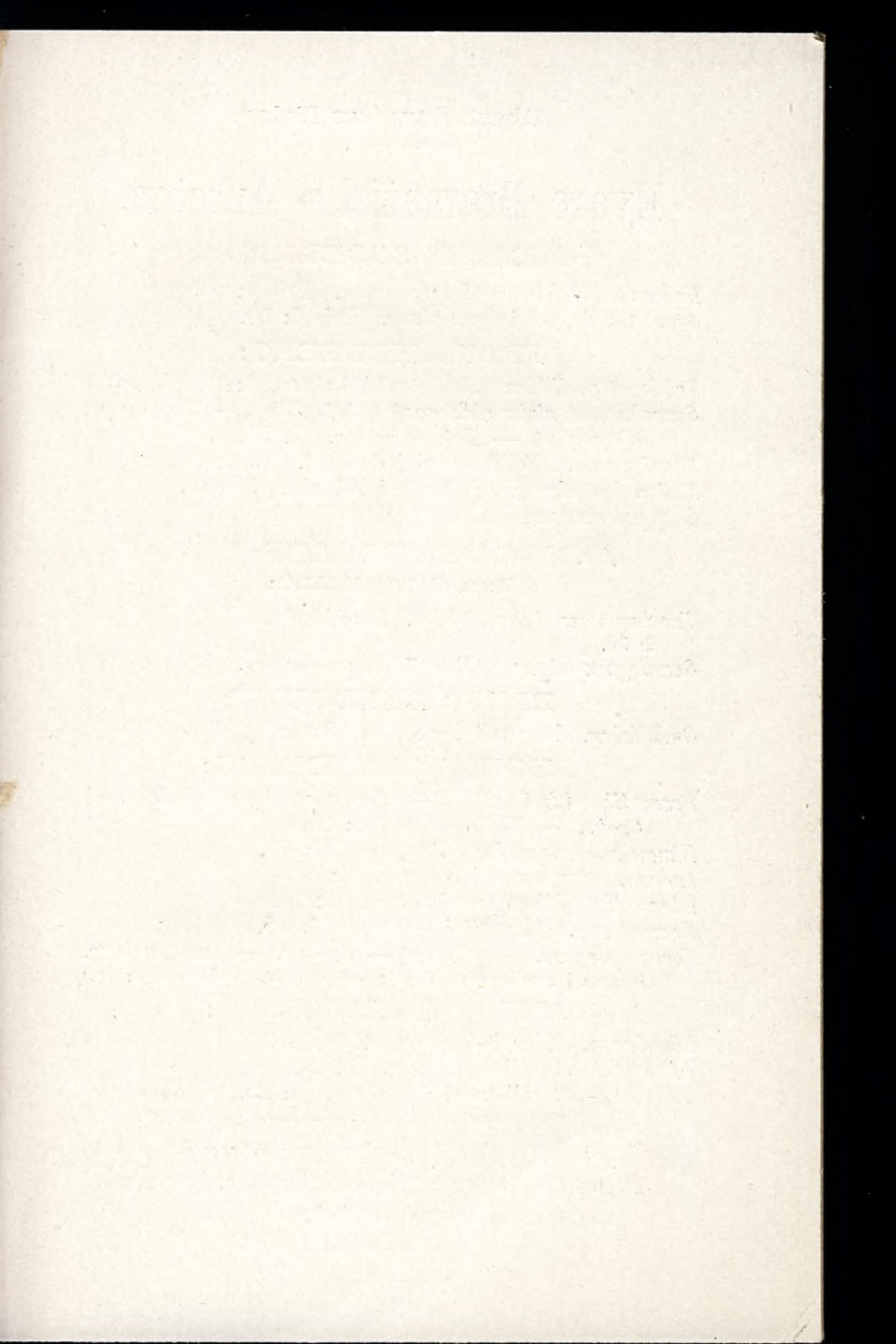
Högre uppgifter. Berättelse. 1: 50.

»Det synes som den svenska vitterheten skulle ha mycket att vänta af Tor Hedberg. Han är begåfvad som få, han är diktare först och främst.»

Judas. En passionshistoria. 2: 25.

»Hedberg äger en *stilens enkla storhet*, hvilken särdeles väl ägnar sig för skildringarna af öknen och de drömsyner, hvilka den framkallar. — — Bristen på realistiska enskildheter *höjer endast verkan* i Judas. Därigenom häfvas hans gestalter upp ur hvardagligheten till den sfär af *mystisk upphöjdhet*, som vi nu, äfven med aldrig så mycken skepsis, en gång för alla ej vilja undvara hos Nya Testamentets gestalter.»

(Frankfurter Zeitung.)

Albert Bonniers förlag.

Nyare Dramatiska Arbeten.

HERMANN SUDERMANN:

Hemmet. Skådespel i fyra akter. Pris 1: 50.

Ära. Skådespel i fyra akter. Pris 1: 50.

FRANS HEDBERG:

Bröllopet på Ulfåsa. Skådespel i 4 akter. 1: 25; inb. 2: 50.

Svenska historiska skådespel (Stolts Elisif. — Dagen gray.

Wasaarfvet. — Lejonet vaknar. 2: 50.

Rospiggarna. Folklustspel i 4 akter. 75 öre.

Mellan bjudningarna. Komedi i 1 akt. 50 öre.

Sånggudinnornas afsked. Efterspel i 1 akt. 50 öre.

ANNA-CARLOTTA LEFFLER,

D:ssa di CAJANELLO:

Tre komedier (Den kärleken. Familjelycka. Moster Malvina.)
2: 50.

Sanningens vägar. (Efterlämnade skrifter. I.) 3: 75.

ERNST LUNDQUIST:

Småflickor. Bagatell i en akt. 50 öre.

AUGUST STRINDBERG:

Dramatik. (Inför döden. — Första varningen. — Debet och
Credit. — Moderskärlek.) 2: 25.

Himmelrikets nycklar. Sagospel. 1: 75.

Fadren. Sorgespel i 3 akter. 1: 50.

Père. Tragédie en trois actes. 2: 25.

Kamraterna. Komedi i 4 akter. 1: 75.

Fordringsegare. — Paria. — Samum. — Den starkare.
(Intagna i samlingarna Tryckt och Otryckt. 3 delar à 3: 25.)

ANNA WAHLENBERG:

Löndörren. Pjes i 4 akter. 2 kronor.

På vakt. Komedi i 3 akter. 1: 25.

Två valspråk. Komedi i 3 akter. 1: 25.

 Fullständiga förteckningar öfver på Albert Bonniers förlag utgifna cirka 400 olika teaterstycken erhållas på begäran gratis och franko.

1001850753

